

REDACTIONEEL GEDEELTE

HET SCHANDAAL AAN HET DEPARTEMENT VAN ARBEID

(Vervolg).

„De groene zeep”.

Onder bovenstaand opschrift schreven wij in dit Tijdschrift van 1926 (blz. 303) een artikel, teneinde de niet te kwalificeeren methoden aan de kaak te stellen, waarmede ambtenaren aan het Departement van Arbeid, afdeling Volksgezondheid, meenden de uitvoering van een Wet op de ergerlijkste wijze te kunnen ontduiken.

Deze methoden hadden een Kamerinterpellatie ten gevolge, waarbij de woordvoerders van alle partijen uiting gaven aan hun bevreemding en ergernis en de Minister gedwongen werd te komen met een nieuw Wetsvoorstel, teneinde de door zijn Departement begane overtredingen weder te kunnen redresseren.

Ook de pers van iedere schakeering liet zich in de scherpste bewoordingen over deze handelwijze uit.

De „*Staatscommissie Limburg*” werd benoemd, die aan de hand van de nieuwe Wet recht deed op de stukken en van de 160 bevoegdverklaarden er 37 handhaafde!

Onder de afgewezen bleken er te zijn, die meenden alsnog te kunnen aantoonen, dat zij even bekwaam mochten worden geacht als de gehandhaafde 37 en de Kamer besloot deze menschen een kans te geven, door weer een nieuwe Wet, die een examen in het leven riep voor deze teleurgestelden.

Daaronder werden begrepen, diegenen, die hadden aange-

toond vóór 1913 de volledige tandprothese te hebben uitgeoefend en zij, die door omstandigheden zich nog in het geheel niet hadden aangemeld en dit alsnog eveneens zouden kunnen bewijzen.

Volgens deskundigen, zoowel van de zijde der tandartsen als der technici, werd dit aantal voor het examen in aanmerking komende geschat op 40 tot 50.

De Minister verzocht één der tandheekkundige lectoren aan de Utrechtsche Universiteit, tevens oud-lid der Staatscommissie Limburg, zich met de leiding van het examen te willen belasten, hetgeen door dezen tandarts — momenteel toevallig tevens voorzitter van de Ned. Mij. tot bevordering der Tandheekkunde, in beginsel werd aanvaard, onder instemming der tandartsen, die meenen dat de Wet nu eenmaal moet worden uitgevoerd en de Regeering uit het moeras geholpen.

Tot zoover is dit alles al geschiedenis.

Maar nu komt het „Vervolg” op de Schandaal-affaire. Plotseeling blijkt, dat — terwijl er 119 menschen door de Commissie Limburg waren afgewezen, waarvan een zeer groot aantal op grond van het feit, dat vaststond, dat zij vóór 1913 geen volledige tandprothese hadden uitgeoefend — er 124, zegge en schrijve één honderd en vier en twintig candidaten voor het examen zijn opgeroepen, door diezelfde ambtenaren, die zich in eerste instantie aan wetsovertreding hadden schuldig gemaakt!

Met andere woorden: Onder het motto, „wat kan ons gebeuren?” herhalen de heeren hetzelfde spelletje van den vorigen keer, en maken de door den Minister gehuldigde arbeid der Staatscommissie Limburg tot een klucht van de eerste grootte!

Dat de Kamer wéér gaat interpelleeren zullen zij wel niet voor waarschijnlijk houden en in het ergste geval... vangt evenals de vorige maal, *de Minister* de slagen op en dan kan men altijd wel weer verder zien.

Ons bovengenoemd artikel van 1926 eindigde aldus:

„En naast dit tandheekkundig belang komt de vraag, die wij ons

als Nederlandsche Staatsburgers stellen: „Zou een dergelijk schandaal inderdaad niet hersteld kunnen worden: zou in ons land op dergelijke willekeur geen verhaal zijn?

Zeker, wij weten dat de positie van den Nederlandschen ambtenaar en vooral van den hoofdambtenaar een bijna onaantastbare is; ware dit niet zoo, men zou zoo sterke staaltjes van machtoverschrijding niet hebben aangedurfd. Niet voor niets heeft men verzet tegen den ambtelijken weerstand vergeleken bij een stormloop op een muur van groene zeep: indrukbaar, doch elastisch genoeg om weer in denzelfden toestand te herrijzen.

Intusschen, groene zeep is in een straal kokend water oplosbaar, en het wil ons voorkomen dat hier méér dan gereede aanleiding is om die straal met ongewone kracht te hanteeren.”

Welnu, wie zich de moeite neemt de Kamerverslagen na te lezen en de couranten artikelen nog eens door te bladeren, ¹⁾ zal moeten erkennen, dat die straal inderdaad met ongewone kracht gehanteerd is geworden, krachtiger bij ons weten dan ooit is geschied.

Wij zien thans de uitwerking: de straal was klaarblijkelijk niet krachtig en (of) niet kokend genoeg en onze zeepmuur staat er weer, zoo elastisch en glibberig als ooit te voren. Wanneer hij tevens het vermogen tot grijnzen bezit, dan wil het ons voorkomen dat deze massa nu één groote, groene, grijns moet zijn!

Wij herhalen onze vraag van toen: „Zou in ons land op dergelijke willekeur geen verhaal zijn?” en voegen er thans bij: *geen afdoend* verhaal?

En wij bekennen, de eigenschappen van groene zeep nog meer te vreezen dan wij dit in 1926 reeds deden.

En wachten voor de zooveelste maal weer af wat volgen zal.

Naast bovengenoemde vraag doet zich nog een andere voor. Wat doen thans de tandartsen?

¹⁾ Algemeen Handelsblad: 26.5.'26; 27.5.'26; N.R.Crt.: 5.5.'26, 7.5.'26; 26.5.'26, 27.5.'26, 6.1.'27; Nieuwe Courant: 30.6.'26, 4.10.'26; Maasbode: 27.5.'26; Vaderland: 26.5.'26, 27.5.'26, 1.6.'26, 13.10.'26; De Standaard: 28.5.'26; De Tijd: 27.5.'26, 18.10.'26; De Voorwaarts: 27.5.'26, 1.6.'26; Het Volk: 27.5.'26, 28.5.'26, 21.6.'26; Vrijzinnig Democraat: 26.6.'26; De Vrijheid: 7.7.'26 enz. enz.

Wat kunnen zij anders doen, dan alwéér aan een Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid mededeelen, dat hij door zijn ambtenaren om den tuin wordt geleid?

Het betreffende artikel van de Wet luidt:

„Zij, aan wie niet krachtens de Wet van 29 Juni 1925 de viseering op hun bewijs van vestiging is verleend, of die van onzen Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid krachtens de Wet van 30 December 1926, de mededeeling hebben ontvangen, dat de viseering op hun bewijs van vestiging zal worden doorgehaald, *en die naar het oordeel van onzen voornoemden Minister vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepasten.* 1) worden in de gelegenheid gesteld om door een praktisch examen het bewijs te leveren, dat zij bekwaam zijn tot de uitoefening der volledige tandprothese.”

Hieruit volgt dus, dat examen moet worden afgenomen aan menschen van wie vaststaat dat zij reeds vóór 17 jaren praktijk hebben uitgeoefend en door dat examen, dat *niet* is een verlicht tandarts examen, maar een noodmaatregel, zal de candidaat alleen hebben aan te toonen, dat hij een bekwaamheid bezit, die ongeveer dezelfde is, als die van zijn 37 bevoegd verklaarde voormalige lotgenooten.

Nu blijkt echter, dat van de 124 opgeroepen, niet alleen de groote meerderheid nimmer vóór 1913 de volledige tandprothese als beroep heeft toegepast, maar tevens, *dat er onder hen velen zijn, die nog nimmer een patiënt hebben behandeld!!*

Zoo bevindt zich bijv. onder de examinandi *een tandtechniker, sinds 1912 als zoodanig in Rijksdienst aan het Tandheelkundig Instituut der Utrechtsche Universiteit!*

Zoo dwaas zijn zelfs deze oproepen, dat men ons mededeelde dat er verscheidene kandidaten niet zullen verschij-

1) Cursiveering van ons. Red.

nen, „omdat zij het uitsluitend voor de mop maar eens geprobeerd hebben.”

Men had immers al zóóveel geks beleefd!

En ook hiernà zal het wel niet zijn afgeloopen.

Degenen, die 124 kandidaten examen zullen moeten afnemen, zullen een aanzienlijke hoeveelheid tijd en moeite daaraan moeten geven. Dit wordt dan een kwestie van vele weken. Het resultaat kan men van te voren voorspellen. Niemand zou zich verbaasd hebben als van de oorspronkelijk bedoelde 40 à 50 kandidaten een niet onbelangrijk aantal zou zijn afgewezen. Van de thans opgeroepen 124 echter zal het aantal geslaagden vermoedelijk niet zoo heel veel grooter zijn. Dit beteekent, dat het aantal afgewezenen, percentsgewijze, aanzienlijk zal stijgen en men hoeft geen profeet te zijn, om dan — na alles wat er gebeurd is — te weten dat deze zich daar wederom niet bij zullen neerleggen, maar dat zij zullen trachten aan te toonen onbillijk behandeld te zijn door de tandartsen-examinatoren, wie het er immers om te doen was er zooveel mogelijk de bevoegdheid te onthouden?

En dan zullen er wel weer grensgevallen zijn, die etc. etc. etc. . . .

Het lieve leven kan dan wéér opnieuw beginnen, want vast staat nu wel, dat de heeren ten Departement besloten hebben, om — het koste wat het kost — hun oorspronkelijken zin door te drijven en de in 1925 wederrechtelijk benoemden, tòch een bevoegdheid te verschaffen.

De eenige afgewezenen zijn thans zij, die in 1913 nog *kinderen* waren, toen hun „het brood uit den mond gestooten werd!” Maar zalig zij wien toen „de jongenskiel reeds langs de schouderen gleed”, zij allen behooren tot hen, „die naar het oordeel van onzen voornoemden Minister vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep hebben toegepast!”

Wij vertrouwen, dat de Minister — inmiddels de vierde bewindsman die met dit bedenkelijke zaakje te maken krijgt — alsnog termen zal vinden, de gedragingen zijner ambtenaren

te annuleeren en de Wet te doen uitvoeren, zooals die Wet dat voorschrijft.

Het Hoofdbestuur onzer Maatschappij heeft de hem bekende feiten ter kennis van Zijne Excellentie gebracht en om een onderzoek verzocht.

Het heeft daarmede gedaan, wat het doen kòn, n.l. gewaarshuwd!

De tandartsen hebben deze kwestie nimmer gezien uit een oogpunt van concurrentie-angst; wij meenen nog steeds dat hier een *volksbelang* bij betrokken is, n.l. dat der *Volksgesondheid!*

Mochten wij ons daarin vergissen en zou men inderdaad van meening zijn, dat ongestraft een groot aantal niet of slecht opgeleide menschen, op de mondlijdende menschheid kan worden losgelaten, dan hebben de ambtenaren het land tòch een dienst bewezen; door het demonstreeren van een *ander volksbelang*, n.l. een *economisch belang*.

Want dan kan men ook rustig de consequenties aanvaarden en het zoo juist gebouwde Utrechtsche Instituut sluiten!

Men zegt, dat ieder volk de Regeering heeft die het verdient.

Als het juist zou zijn, dat ieder volk ook de ambtenaren heeft die het waard is, hoeveel — voor den drommel — is dan het Nederlandsche Volk waard?

REDACTIE.

ONDERWIJSPROBLEMEN

IV.

Bij het bestudeeren van het plan door de Onderwijs Commissie van de Afdeeling Amsterdam van de Ned. Mij. tot bevordering der Tandheelkunde, bij B. en W. van Amsterdam ingediend, blijkt allereerst, dat zij zich zooveel mogelijk gehouden heeft aan het Rapport dat door deze Maatschappij is goedgekeurd.

Als belangrijkste punten willen wij eruit releveeren dat dit plan ontworpen is voor een opleiding van 200 studenten, te verdeelen over vijf jaar.

Voor de practische tandheelkunde vinden wij vermeld:

Prothetische Tandheelkunde:

1 Docent, 3 Hoofdassistenten, 24 assistenten en co-assistenten.

De geschatte inkomsten bedragen f 45.000.— per jaar.

Conserveerende Tandheelkunde:

1 Docent, 2 Hoofdassistenten, 12 assistenten en co-assistenten.

De geschatte inkomsten bedragen f 50.000.— per jaar: 25000 vullingen à ± f 2.—.

Orthodontische Afdeling:

1 Docent, 1 Hoofdassistent, 12 assistenten en co-assistenten.

De geschatte inkomsten zijn \pm f 5000.—.

Diagnostiek, Mondchirurgie, Narcoseleer en Extractieleer:

1 Docent, 1 Hoofdassistent, 2 assistenten.

Spec. Pathologie, Diagnostiek en Therapie:

1 Docent, 1 assistent.

Geschatte inkomsten 40.00 extracties à f 0.50 : f 20.000.—.
Kaakfracturen te behandelen door orth. en mondchirurg.

Mondhygiène:

1 Docent, 1 assistent en co-assistent.

Geschatte inkomsten f 7500.— (5000 mondreinigingen, ieder 3 visites à f 0.50 in beslag nemende).

In de eerste plaats willen wij het aantal van 200 studenten over vijf jaar verdeeld even nader beschouwen.

De commissie is klaarblijkelijk van meening, dat bij het tot stand komen van een Amsterdamsche opleiding, gedurende — laat ons zeggen — de eerste twintig jaar, gerekend mag worden op een aantal studenten van 40 per jaar.

Het wil ons voorkomen dat dit aantal aanmerkelijk te klein moet worden geacht. In Utrecht komen thans meer dan 100 studenten per jaar aan. Is er een tweede opleidingsmogelijkheid, dan mag men veilig aannemen, dat dit aantal tot *minstens* 120 zal stijgen, en tevens dat Amsterdam binnen afzienbaren tijd boven Utrecht de voorkeur zal genieten, wanneer het Onderwijs er niet ten achter staat.

Dit aantal zal dus in stede van 40, geschat moeten worden op minstens 60 à 70. Het heeft ons inziens niet den minsten zin, een gebouw en een regeling te ontwerpen, die door aanzienlijke vergrooting van het getal studenten onmiddellijk onvoldoende zullen blijken te zijn.

Ook wanneer men voor de studie in de tandheelkunde zou overgaan tot het verplichte candidaat-arts examen, zal men in de toekomst met een dergelijk getal althans rekening moeten houden. Alleen wordt het aantal dan over *drie* in stede van over *vijf* jaren verdeeld en zal in dat geval het getal van ± 200 studenten vermoedelijk kunnen blijven gehandhaafd.

Het tweede punt, dat onze aandacht heeft getrokken, is het bedrag van $\pm f 145.000$ voor de salariering der Onderwijskrachten in de practische vakken. Wij zijn van meening, dat dit bedrag niet in verhouding staat tot de diensten, die een deel dezer krachten (de assistenten) aan het onderwijs zullen kunnen geven en gelooven dat met een aanzienlijk kleiner bedrag hetzelfde nuttig effect kan worden bereikt.

Wij vinden vermeld 6 Docenten, 7 Hoofdassistenten en 53 Assistenten en Co-assistenten. De laatsten kosten een jaarlijksch bedrag van $\pm f 65.000,—$ voor een aantal studenten dat geschat is op 40 per studiejaar.

Ieder studiejaar kost dus $\pm f 13.000,—$ aan assistentie, dat is ruim $f 300,—$ per student!

De Utrechtsche ervaring leert, dat het zeer moeilijk is assistenten te krijgen en nóg moeilijker hen te houden! Met het gevolg dat het meerendeel der assistenten bestaat uit pasafgestudeerde tandartsen, die na één of twee jaar weer verdwijnen, met wellicht eenige uitzonderingen voor vrouwelijke assistenten die langer blijven, niet omdat zij voor deze functie zoo bij uitstek geschikt zijn of er zooveel liefde voor gevoelen, maar veelal omdat zij verloofd zijn en assistente blijven totdat de verlovingsjaren om zijn en het niet de moeite loont zich eerst nog te vestigen.

Natuurlijk zijn er op dezen regel ook uitzonderingen, maar over het geheel geeft dit den toestand toch vrijwel weer. En deze is ook vanzelfsprekend, want de assistentenjaren zijn voor degenen die niet tevens gevestigd zijn, verloren jaren, omdat het werk van den assistent in dit systeem voor het overgrootste deel bestaat in controle op het werk der studenten!

Vandaar dat men dat systeem zal moeten wijzigen en de

assistenten voor een groot deel zal moeten vervangen door co-assistenten! Wanneer in het studieplan, de studenten der oudere studie jaren *verplicht* worden volgens rooster co-assistent te zijn in de voorafgaande jaren, dan is de hulp, die zij aan de jongeren kunnen geven niet zoo veel minder dan die der pas afgestudeerden; voor henzelven een uitmuntende controle op eigen kennen en kunnen en heeft die hulp verder het voordeel kosteloos te zijn!

Door die hulp in tweede instantie weer te controleeren, dwingt men eenerzijds den co-assistent zijn werk behoorlijk te verrichten en krijgt men verder een voortreffelijk inzicht in zijn kennis en kunde, dat langs dezen weg op zeer eenvoudige wijze wordt bereikt. Het ligt uiteraard niet in het kader dezer artikelen dit nader uit te werken, al hopen wij nog op het controlesysteem nader terug te komen. Maar wij gelooven wèl, dat men zal inzien, dat op deze wijze een niet onbelangrijk deel der assistenten overbodig wordt, zonder eenige schade voor het onderwijs en tevens dat er dan voor de assistenten, naast de overblijvende controle in tweede instantie, tijd zal kunnen worden gevonden voor wetenschappelijk werk onder leiding der docenten, waardoor hunne assistentjaren van blijvende waarde kunnen worden voor hunne carrière.

Dan zal men verder — en dat is niet het geringste voordeel — die assistenten ook met meer zorg kunnen uitzoeken uit de besten en krijgt deze functie de waarde, die zij in de overige afdelingen der medische faculteit reeds sinds lange jaren — ten voordeele van het Onderwijs — bezit!

Maar ook dan nog, zal het voor het onderwijs moeilijk zijn, over voldoende krachten te beschikken, om de practische vorming tot het hoogste peil te kunnen opvoeren.

Dit lijkt ons alleen dan mogelijk, wanneer men de meest vooraanstaande tandartsen in den lande verzoekt nu en dan voor het laatste studiejaar practische cursussen te geven in diè onderwerpen, die hunne speciale belangstelling hebben. En wij meenen met groote stelligheid te kunnen verzekeren, dat deze daartoe evenzeer bereid zullen worden gevonden,

als zij dit thans sinds jaar en dag voor de tandheelkundige Vereenigingen hebben gedaan, in de wetenschap daarmede een tandheelkundig belang van de eerste orde te dienen!

Het derde punt, dat ons in het Amsterdamsche rapport heeft getroffen, is het bedrag van f 125.000,— per jaar, dat volgens de meening der Commissie door de patiënten zal kunnen worden opgebracht, door hen niet alleen nu de prothetische, doch ook voor alle andere hulp te laten befaen!

Dit is een novum en het is onze stellige overtuiging, dat het niet alleen een *ondeugdelijk*, maar ook een zeer *verwerpelijk* novum is!

In de eerste plaats lijkt het al uitermate gevaarlijk, dat er getornd wordt aan het totnutoe in ons land algemeen geldende principe, dat de hulp door de Universiteitsklinieken verleend, een kostelooze hulp moet zijn. Zij is allereerst bedoeld als hulp voor de on- en minvermogenden en tevens waarborgt de kosteloosheid een voldoende aantal patiënten, noodig voor de opleiding der studenten. Bij de steeds sterker wordende neiging om de uitgaven voor het Hooger Onderwijs zooveel mogelijk te besnoeien, zou de eerste stap in deze richting een allergevaarlijkste weg kunnen blijken, die zou kunnen voeren tot onherstelbare schade der medische onderwijsbelangen!

Maar ook afgezien hiervan, is het middel *ondeugdelijk*, omdat in de praktijk zou blijken dat onder die omstandigheden het aantal patiënten ten eenenmale onvoldoende zou zijn.

De Commissie begint al met over het hoofd te zien, dat waar in Utrecht de tandheelkundige Universiteitskliniek op een verleden van meer dan een halve eeuw kan terugzien er een traditie is geschapen, die de huidige loop der patiënten voldoende verklaart. Immers vele jaren lang was deze kliniek de *eenige*, waar de minder welgestelde geholpen konden worden, in een tijd, dat er geen andere klinieken bestonden en er van tandheelkundige hulp in de Ziekenfondsen nog geen sprake was.

En zelfs in Utrecht zal men door de concurrentie van kli-

nieken en fondsen in de toekomst rekening moeten houden met een afnemend patiëntental.

Gelooft men nu werkelijk, dat wanneer in Amsterdam een tandheelkundige Universiteitskliniek wordt opgericht, in een stad waar klinieken en fondsen reeds jaren gevestigd zijn, er onmiddellijk een stroom van patiënten zal verschijnen? En hoe denkt men zich de situatie wanneer dan nog bovendien vullingen met f 2,— zullen moeten worden gehonoreerd? Hoeveel tandreinigingen zullen deze patiënten zich laten welgevallen, wanneer die à raison van f 0,50 genoten kunnen worden? En wat — en dit lijkt ons nog het ergste — blijft er over van een opleiding, wanneer men niet langer den student een mond behoorlijk kan laten in orde maken, maar de patiënt dit op grond van de kosten weigert, vaak zal moeten weigeren?

Dan nog een opmerking, over het aantal geschatte behandelingen.

Wij vinden vermeld: 25000 vullingen à f 2 = f 20.000,—.
40.000 extracties à f 0,50 = f 20.000 en voor de prothetische afdeling f 45.000,—.

Het is ons niet bekend hoe de commissie tot deze schatting is gekomen, maar wij hebben voor ons liggen de Utrechtsche cijfers van 1901—1926.

En dan blijkt dat op een getal van 400 studenten, dus tweemaal grooter dan het voor Amsterdam geschatte aantal, het grootste aantal vullingen (1926) is opgegeven als 11228, extracties 20363 (vorige jaren aanzienlijk minder), terwijl het grootste aantal prothesen 732 bedraagt, wat waarschijnlijk een bedrag zal opleveren van \pm f 15.000,—.

Volgens deze cijfers zou de Amsterdamsche schatting tot ongeveer *een vijfde* van het bedrag moeten worden teruggebracht, waarmede ook de finantieele argumenten volkomen vervallen.

Bij het beschouwen der Utrechtsche opgaven, blijkt ten slotte onder meer, dat het aantal jaarlijksche patiënten, dat voor 1920, 21 en 22 ongeveer 10.000 bedroeg, in 1923 en 24

terugloopt tot 7782 en 7721 en voor 1925 en 26 vermeld staat als 8504 en 8523. Deze teruggang wordt toegeschreven aan het feit, dat in 1922 aan een der grootste ziekenfondsen te Utrecht een tandarts is benoemd.

Hetgeen onze meening bevestigt, in de eerste plaats, dat in de toekomst het Utrechtsche patiëntenmateriaal, vooral voor de prothetische afdeeling, voor 400 studenten te gering zal blijken en ook dat, gegeven de Amsterdamsche toestanden, men niet mag verwachten dat er bij de oprichting van een Universiteitskliniek een stormloop van patiënten zal plaats hebben en dat, wanneer werkelijk alle behandelingen gehonoreerd zouden moeten worden, de toeloop van patiënten volkomen onvoldoende zal blijken te zijn!

In een volgend artikel tot slot nog iets over opleiding en examen.

N.